

K ROZVOJI PRÁCE V OBLASTI VTEI V ČSLA

Plukovník Karel K u d r

Cílem článku je stručně seznámit čtenáře s některými otázkami rozvoje práce v oblasti vědeckých, technických a ekonomických informací v ČSLA.

Vzhledem k tomu, že k této problematice dosud na stránkách VM nebyl publikován článek, který by do této problematiky čtenáře stručně uvedl, kladu si za cíl, bez nároku na úplnost, informovat čtenáře o tom, jak se tato činnost v ČSLA rozvíjela a jaké hlavní úkoly před ní stojí.

Uvedením této problematiky na stránkách VM bude zároveň vytvořen předpoklad pro další články, které pojednávají o této problematice, které se mohou soustředit na teoretické a praktické otázky z oblasti sdělování a využívání vědeckotechnických poznatků pro potřeby ČSLA.

Do obecného povědomí začíná stále více pronikat význam organizovaného a efektivního procesu sdělování vědeckých, technických a ekonomických informací (VTEI) ve společnosti jako účinného nástroje pro urychlení realizace nových vědeckých poznatků ve výrobě a ve společenské praxi vůbec, a to jako významné součásti probíhající vědeckotechnické revoluce. Nejinak je tomu v ČSLA, kde objektivní potřeby její výstavby a bojeschopnosti a úkoly zabezpečování obrany ČSSR v působnosti MNO vyžadují, aby zavádění nejnovějších poznatků vědy a techniky do praxe bylo dále zkvalitněno a urychleno.

V průběhu rozvoje vědy a techniky dochází k stálému nárůstu objemu nově vznikajících poznatků i množství jejich nosičů — dokumentů. Na tuto skutečnost reagovaly v minulosti historicky nejstarší informační instituce v ČSLA, jimiž byly vědecké a odborné knihovny. Docházelo k určitým změnám metod jejich práce a k vytváření nových nástrojů ke zvládnutí narůstajícího rozsahu nově získaných dokumentů.

Přesto však až do doby posledních desetiletí šlo v podstatě o zdokonalování tradičních metod zpracování, ukládání a zapůjčování knihovních fondů. V tomto prostoru se také mohly pohybovat uskuetečňované racionalizační a inovační snahy a opatření. V podstatě se šlo cestou extenzivního vývoje používaných technologií práce vyvolaných obvykle tlakem vnějších měnících se podmínek, i když nelze podceňovat aktivitu pracovníků zajišťujících tehdy realizaci těchto procesů převážně na individuální bázi. Samozřejmě i dříve se již začaly objevovat jako dílčí

opatření snahy o aplikaci určitých kooperativních racionalizačních opatření, která se však nestala součástí integrovaného programu.

Celkový trend forem zpracování a zpřístupňování VTEI obsažených v dokumentech byl postupně ovlivňován měnícími se požadavky a potřebami jejich uživatelů. Zatímco dříve se považovalo za postačující zpracování jednotlivých knih převážně monografického charakteru, jehož výsledkem byl převážně bibliografický a katalogizační záznam, projevovaly se později stále více požadavky na analytické zpracování dokumentů, zejména časopiseckých článků, kde výsledkem byl zpravidla dokumentační záznam se stručnou nebo rozšířenou anotací článku, statě apod.

Vlivem tohoto tlaku se setkáváme s přechodem k analytickému a později k analyticko-syntetickému zpracování široké škály dokumentů, převážně cizojazyčného charakteru, které v plném rozsahu nemohly zajišťovat existující knihovny. Tak jako v celé čs. soustavě VTEI, tak i v ČSLA začínají počátkem 60. let vznikat informační střediska, která byla pověřena informační a dokumentační činností na oborové úrovni. Přes poměrně skrovné kádrové a materiální vybavení těchto informačních středisek se jejich činnost začala čile rozvíjet a některá z nich se zaváděním strojového zpracování VTEI v tomto směru zařadila mezi několik prvních pracovišť formulující se čs. soustavě VTEI.

Vedle těchto informačních středisek byla při některých výzkumných zařízeních ČSLA zřizována malá informační pracoviště, jejichž činnost až na malé výjimky se z různých důvodů nepodařilo plně rozvinout. Přes určité zlepšení vědeckoinformačního zabezpečení, zaváděním nových prvků v informační obsluhu uživatelů VTEI, však nadále rostl rozpor mezi potřebami a možnostmi je uspokojit. Ve snaze pokrýt svými službami stále rostoucí požadavky uživatelů VTEI co do jejich náročnosti, různorodosti a množství, dávala informační střediska stále více přednost neadresnému poskytování VTEI před diferencovanými formami uspokojování uživatelských potřeb. To sice informačním střediskům umožňovalo lépe se vyrovnat s rostoucím množstvím požadavků, méně však s požadavky na kvalitu informačního servisu. Navíc, informační střediska působila tehdy výlučně v decentralizované struktuře, s málo výraznými koordinacími vazbami, což neumožňovalo soustřeďovat jejich kapacitu na rozhodující informační potřeby, vylučovat nežádoucí

duplicitu při zpracování a poskytování VTEI a uplatňovat prostředky racionalizace a automatizace vědeckoinformační činnosti s vyšším efektem. Informační servis byl orientován převážně na potřeby místních uživatelů středisek, méně již na potřeby vyšších stupňů řízení a velení.

V souladu se stranickými a státními dokumenty k rozvoji vědy a techniky byla v polovině 70. let udělena analýza dosaženého stavu vědeckoinformační činnosti a velení ČSLA schválilo koncepci dalšího rozvoje integrovaného systému VTEI v ČSLA do roku 1985 ve třech etapách.

Koncepce byla pojata jako integrovaný program organizačních, racionalizačních, automatizačních, kádrových a dalších opatření ke komplexnímu rozvoji systému VTEI na základě jeho postupné integrace, racionalizace a intenzifikace. Stala se zároveň součástí programu zdokonalování a racionalizace informační soustavy MNO [ČSLA].

V jejím obsahovém zaměření byl položen důraz na těsnější přímknutí vědeckoinformační činnosti k potřebám velení, k zabezpečení potřeb vědeckovýzkumné práce a technického rozvoje v ČSLA a k zabezpečení potřeb obrany ČSSR v působnosti MNO.

V průběhu dosavadního plnění této koncepce byla upřesněna úloha a místo systému VTEI v ČSLA a vědeckoinformační činnosti, kterou systém zabezpečuje. Organizační struktura systému VTEI v ČSLA byla rozvinuta jako dvoustupňová s vytvořením integrovaného centrálního zpracovatelského prvku (Ústřední vědeckoinformační středisko ČSLA — ÚVIS ČSLA) a je naplňována v souladu s postupnými integračními změnami ve VVZ ČSLA. Součástí struktury jsou vedle již zmíněného ÚVIS ČSLA vědeckoinformační pracoviště výzkumných ústavů, vývojových a dalších zařízení ČSLA, vědeckoinformační pracoviště vojenských vysokých škol a odborné vědecké knihovny výzkumných ústavů, vývojových, opravárenských a dalších zařízení ČSLA.

Souběžně se strukturálními změnami dochází k organizačnímu sjednocování vnitřních struktur základních zpracovatelských prvků — vědeckoinformačních pracovišť k vytvoření prostoru pro širší uplatnění jednotných technologií zpracování VTEI s výrazným integračním a unifikačním charakterem.

Byly nově stanoveny základní informační působnosti vědeckoinformačních pracovišť jako jeden ze základních předpokladů pro vyloučení nežádoucích zpracovatelských duplicí a pro účinný rozvoj

koordinované dělby práce v systému ve vazbě na nový obsah a zásady činnosti všech pracovišť systému a s ohledem na současné i perspektivní potřeby vědeckoinformačního zabezpečování. Vytvoření centrálních evidencí a koordinace zpracování vybraných informačních pramenů souběžně s jejich delimitací přispěly ke komplexnějšímu pokrytí uživatelských potřeb jednotlivých kategorií uživatelů VTEI a přinesly úspory limitovaných devizových prostředků vynakládaných na nákup zahraniční odborné literatury. Zahájení důsledné projektové přípravy automatizace a zkušební centrální strojové zpracování vybraných agend na samočinném počítači, s napojováním vědeckoinformačních pracovišť do tvorby a využívání, vytvářené centrální báze dat v ÚVIS ČSLA, přispívá již nyní k zvýšení informační účinnosti, komplexnosti a pohotovosti informačního servisu pro uživatele rešeršních služeb.

Prohloubení metodického zabezpečení úkolů rozvoje vědeckoinformačních pracovišť a jejich činnosti přispělo k sjednocení postupu při plnění stanovených úkolů rozvoje a projevuje se v hlubší připravenosti kádrů.

To jsou zhruba hlavní momenty, kterými můžeme ve stručnosti charakterizovat plnění cílů prvních dvou etap rozvoje systému VTEI ČSLA. Neobešlo se bez překonávání potíží a nedostatků. Podstatné však je, že dosažené výsledky přinesly novou kvalitu do vědeckoinformační činnosti v daných podmínkách, potvrdily správnost stanoveného postupu a vytvořily

předpoklady pro splnění úkolů a opatření 3. etapy rozvoje integrovaného systému, která bude k roku 1985 vyvrcholením jeho desetiletého rozvojového cyklu.

Úkolem, stanoveným pro tuto etapu rozvoje, je dokončit realizaci cílového řešení systému VTEI ČSLA na bázi integrace, automatizace a ostatních racionalizačních opatření; tím zabezpečit předpokládanou modernizaci celého systému na úrovni srovnatelné s civilním sektorem a bratrskými armádami členských států Varšavské smlouvy. Důsledné splnění tohoto cíle si vyžádá vyřešit a v praxi uplatnit řadu náročných a složitých úkolů a opatření, jejichž výslednicí musí být další vzestup kvality a efektivnosti výsledků vědeckoinformační činnosti jako celku.

Jak dokazují dosavadní výsledky a poznatky z plnění úkolů rozvoje na tomto úseku činnosti, můžeme očekávat, že splnění cíle 3. etapy se neobejde bez nutnosti překonávat nemalé překážky, které přinášejí zvláště úkoly tvorby a zabezpečení automatizovaného informačního systému v rámci zdokonalování a racionalizace informační soustavy MNO (ČSLA).

Proto více než kdy jindy bude nezbytné, na všech stupních systému VTEI ČSLA i jeho řízení, osvojovat si a energičtěji prosazovat do praxe nové metody práce, které umožní dosáhnout výrazného pokroku směrem k vyšší kvalitě vědeckoinformačního zabezpečení potřeb ČSLA při vyšším zhodnocení zdrojů a prostředků vynakládaných na tomto úseku činnosti.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Ян Полашек, кандидат философских наук	
О роли патриотизма и интернационализма	3
Автор объясняет основные теоретическо-методологические точки отправления марксизма-ленинизма для патриотизма вообще, социалистического патриотизма, пролетарского и социалистического интернационализма, для того, чтобы на основе марксистско-ленинской теории особо выделились выводы XVI съезда КПЧ, а также XXVI съезда КПСС, касающиеся этой проблематики.	

Полковник Владимир Свитек, кандидат философских наук	
Марксизм-ленинизм – методология военно-теоретического мышления . . .	8
Автор показывает марксизм-ленинизм, как основной метод познания и деятельности во всех науках. Он обращает особое внимание на сущность марксистско-ленинской методологии, ее главные и определяющие черты и применение в учении о войне и армии. Далее он разбирает значение теории и практики в военно-теоретическом мышлении, а также цели, на которые обращается внимание в социалистической армии.	

Генерал-майор Станислав Вайнлих, кандидат философских наук	
Потенциалы обороноспособности ЧССР и диалектика их движения	16
Автор глубоко и подробно разбирает основные аспекты этой проблематики и показывает главные принципы возрастания расходов на оборону страны. Он рассматривает значение роста стоимости сырья, а в связи с этим, и рост стоимости отдельных видов боевой техники и вооружения, а также рост расходов на воспитание и подготовку военных кадров.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Яромир Яшек, кандидат военных наук, доцент	
Наступление в горах	21
Автор, исходя из опыта учений, разбирает особенности местности и в связи с этим влияние гор на ведение боевых действий. Он рассматривает основные принципы и особенности организации и ведения наступления в горах, назначение и задачи: отдельных эшелонов и запасов, обходящих отрядов, ООД, ПОЗ, комплексного огневого поражения противника, противовоздушной обороны, химического обеспечения, а также задачи тылового обеспечения войск.	

Полковник Зденек Бажант	
Управление войсками дивизии на марше	28
Автор сначала разбирает виды марша на большие расстояния, а потом обращает внимание на: работу командира и штаба в подготовке обоснованного решения, организацию системы пунктов управления, обеспечение связи, комендантской службы, организацию взаимодействия, а также мероприятия по ЗОМП противника. Кроме этого автор разбирает содержание некоторых основных документов, необходимых для проведения марша.	

Подполковник Йиржи Дойива, кандидат военных наук, доцент	
Оценка поражающих факторов нейтронного оружия	37
Автор статьи, на основе доступных материалов, разбирает исходные данные для предвидения потерь живой силы и боевой техники. Далее он объясняет отдельные таблицы и их применение для предвидения указанных потерь.	

Подполковник Мирослав Мерта	
Отвественность за проектирование автоматизированных систем управления	42
Автор статьи разбирает сущность процесса автоматизации, нормативы установленные между тем, который задачу определил и тем, который задачу решит. Далее он обращает внимание на работу в группах, которая является залогом успеха, а также на качество документов, необходимых для проектирования.	

Полковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент

К применению противотанкового резерва 45

Автор разбирает актуальную проблематику – ведение боя с танками и другими бронированными объектами противника. Особое внимание он уделяет задачам противотанкового резерва в операции и бою, уничтожения танков на отдельных огневых рубежах, задачам ПТР при вводе вторых эшелонов и резервов, перекрытию брешей после нанесения ядерных ударов, а также месту и роли ПТР в противотанковой обороне отдельных инстанций управления.

Г нерал-майор Отакар Влак, кандидат военных наук

К некоторым вопросам планирования противовоздушной операции 52

Автор, исходя из возможных действий военно-воздушных сил НАТО, объясняет содержание и цель противовоздушной операции, содержание директивы по планированию указанной операции, разбирает форму и методику взаимодействия, содержание основных документов по планированию операции, а также возможных способов применения электронно-вычислительной техники в работе штабов ПВО страны.

Подполковник Олдриж Яната

Электромагнитная совместимость радиоэлектронных средств ПВО страны 57

Автор статьи разбирает важнейшие вопросы электромагнитной совместимости радиоэлектронных средств ПВО страны с использованием электронно-вычислительной техники. Он обращает внимание на логическое распределение задач, входящие и выходящие данные, а также на сбор и перенос информационных данных.

Генерал-майор Ян Франко

Оценка условий погоды начальником химической службы 61

Автор разбирает возможное содержание оценки метеорологических условий. На конкретных примерах он рассматривает характеристические элементы погоды, ее оценку, а также решения отдельных вводных в отношении к применению противником отравляющих веществ, бактериологического и ядерного оружия.

Генерал-майор Франтишек Бечварж

К обеспечению передвижения войск в оперативном масштабе 66

Автор статьи, исходя из возможного нарушения коммуникаций на территории, разбирает цель указанного обеспечения, масштаб работ по возобновлению дорожной сети и мостов, организацию и задачи технической защиты дорог.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Проблема захвата оборонительных рубежей противника с ходу 71

Эволюция противотанковой обороны 77

ИНФОРМАЦИИ

Майор Йиржи Унцайтиг, кандидат военных наук

К некоторым методам предвидения и решения международных отношений 83

Автор, исходя из анализа иностранных источников и следований, разбирает разные взаимосвязи в разработке метод решения внешне-политической обстановки и международных отношений. В основных чертах он характеризует некоторые из них.

Полковник Карел Кудр

К развитию работы в области научно-технических и экономических информаций в ЧНА 88

Автор знакомит читателей с некоторыми вопросами развития работы в области научно-технических и экономических информаций в ЧНА. Он рассматривает указанную деятельность в ЧНА с самого начала и ее главные задачи в настоящее время.